

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ПРОЯВ ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Є. С. Холєва, І. А. Трубіцина

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

На сучасному етапі слово «волонтер» є одним з поширених у нашому суспільстві. Хто ж він такий – волонтер?

Не всі знають, хто такі волонтери. Якщо заглянути до словників, то в перекладі з французької, волонтер – це людина-доброволець. Людина, що має звичку піклуватися про близьких людей, надаючи допомогу абсолютно добровільно і без будь-якої користі для себе. А нагорода за це – вдячність людей, яким надана суттєва допомога.

Окрім того, волонтери отримують корисні знання, нові знайомства, спілкування з різними людьми. Але головне, що волонтери отримують – це відчуття того, що вони є корисними для суспільства. Завдяки цьому волонтери працюють для блага своєї країни абсолютно безкоштовно.

Волонтер (доброволець) – це людина, що бере участь (абсолютно безкоштовно) у різних кампаніях, що мають соціальне значення: розповсюдження необхідної інформації, підготовка та проведення громадських акцій, навчання тощо. У багатьох країнах світу існує велика кількість волонтерських організацій.

Хто ж такий волонтер конкретно? Волонтер – це будь-яка фізична особа, у тому числі іноземні громадяни та особи без громадянства, які вносять свій вклад у розвиток волонтерства, що здійснюють волонтерську діяльність на засадах принципу добровільності й активності.

Волонтерська діяльність – це широке коло діяльності, що включає традиційні форми взаємодопомоги і самопомочі, надання різних послуг та інші форми громадської участі, що здійснюються добровільно для блага широкої громадськості. Вона може набувати будь-яких форм: від традиційних звичаїв обопільної допомоги до допомоги суспільству під час кризи, зусиль, спрямованих на вирішення соціальних конфліктів та проблем бідності.

Грошова винагорода не є головним мотивом у цій справі. Якщо сказати простіше, то волонтерська праця не оплачується, як це прийнято розуміти у нашому суспільстві, коли за будь-які послуги

необхідно платити. Але це не означає, що волонтер працює абсолютно безкоштовно. При цьому волонтери можуть витратити на свою діяльність від шести та більше годин на тиждень. Волонтери – не тільки альтруїсти, вони працюють заради набуття досвіду, спеціальних навичок і знань, встановлення особистих контактів.

Зазвичай волонтери витрачають свій особистий час для блага тих людей, які дійсно потребують допомоги. Волонтери допомагають у домах для літніх людей. Організують збір речей для них. Допомагають нужденним вирішувати будь-які соціальні проблеми. Надають активну допомогу людям з обмеженими можливостями. Водночас волонтери ведуть активну роботу в дитячих будинках та лікарнях, допомагаючи дітям тим, чим можуть. Тобто займаються збором речей для дітей, пошуком донорів, організацією свят, днів народжень, змагань тощо.

Волонтерство як суспільний рух виникло на Заході. Більш впевнено можна говорити про виникнення феномена волонтерства вже з середини XIX століття. Вважається, що виникнення волонтерського руху у світі датується 1859 роком, коли відомий французький письменник-журналіст Анрі Дюран, вражений наслідками кривавої битви при Сольферіно, запропонував створити Червоний Хрест – організацію, яка б працювала на волонтерських засадах і надавала першу медичну допомогу полоненим та пораненим. З того часу волонтерські організації усього світу керуються принципами, сформульованими Анрі Дюраном.

XX ст. характеризується розгортанням волонтерського руху, створенням низки волонтерських організацій світового значення. Зокрема, у Європі після закінчення Першої світової війни з'явилися люди, готові надавати допомогу постраждалим у війні. Саме в цей час були створені перші волонтерські організації. Було засновано Координаційний комітет міжнародної волонтерської служби (CCIVS) під егідою ЮНЕСКО зі штаб-квартирою у Парижі.

В Україні волонтерство має свою історію. За дослідженням історії Галичини Адріана Огорчак, «українці завжди опікувалися старими та немічними, вдовами, сиротами. Сильний допомагав слабшому. Великі справи робили разом. Чуйність, ніжність у взаєминах між людьми викликали захоплення у мандрівників, які приходили до нас із далеких країн». Усім відомі імена Костянтина Острозького, Петра Сагайдачного, Івана Мазепи, Михайла

Грушевського, які не тільки були відомими політичними діячами, але й меценатами і благодійниками .

У незалежній Україні розвиток волонтерського руху датується початком 90-х років ХХ ст., коли було створено службу під назвою «Телефон Довіри», де працювали волонтери (добровільний «Телефон Довіри» в Одесі).

Із 1992 року в Україні починає активно розвиватися мережа соціальних служб для молоді (нині – центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді). Головна мета їхньої діяльності – реалізація державної молодіжної політики та завдань, окреслених у Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (15.12.1992, № 2859) і Законі України «Про сприяння становленню та соціальному розвитку молоді в Україні» (05.02.1993, № 2998-XII). Саме створення центрів соціальних служб для молоді (нині – центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді) спричинило активний розвиток волонтерського руху.

У 2006 році було вперше проведено Всеукраїнський конкурс «Волонтер року». Конкурс проводився для того, щоб публічно подякувати волонтерам, а також, щоб продемонструвати приклади волонтерської діяльності і цим самим надихнути інших долучитися до волонтерського руху. Щороку 5 грудня в Україні, як і у всьому світі, відзначається Міжнародний день волонтерів.

У липні 2012 року було прийнято Закон України «Про волонтерську діяльність» зі змінами і доповненнями. У ньому наголошується про те, що волонтерська діяльність ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності, безкорисливості, неприбутковості.

Волонтерство – це фундамент громадянського суспільства. Без участі волонтерів важко уявити громадські організації й благодійність взагалі, без них унеможлиблюється якісний суспільний контроль за діями влади та бізнесу. Без волонтерів бракує енергії для будівництва суспільства, не вистачає сил і часу на людей, які потребують допомоги, не достатньо творчого потенціалу для розв'язання соціальних проблем.

Формальні державні структури не в змозі реагувати на всі запити суспільства, тому особливої ваги набуває громадський рух. Про те, що цей процес розпочався і триває, не дивлячись на труднощі, свідчить поява сучасних недержавних організацій, окремих

волонтерів, які особисто займаються волонтерською діяльністю, особливо в умовах сучасної військової агресії з боку Росії. Таким чином, коло волонтерської діяльності значно розширилося. Поряд з мирною діяльністю, волонтери займаються допомогою військовим, постраждалим під час бойових дій, переселенцям з окупованих територій, малозабезпеченому прошарку населення.

Завдяки тому, що волонтерський рух ґрунтується на засадах дружніх відносин та взаємодопомоги, людина, що стала волонтером, стає учасником надзвичайних людських взаємовідносин: ти потрібен! Це дозволяє швидше вирішувати як маленькі, так і глобальні проблеми, використовуючи досвід, вміння та навички волонтерських організацій та окремих волонтерів.

Література

1. *Бондаренко В. А.* Роль школи волонтерів у становленні особистості майбутнього соціального працівника / В. А. Бондаренко // Збірник наукових праць ТПУ. – 2006. – С. 11–19.
2. Волонтером может быть каждый. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.volunteers.com.ua/o-nas/prezident.html>.
3. Закон України «Про волонтерську діяльність». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T113236.html
4. Кто такой волонтер? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://volunteers.com.ua/kto-takoi-volonter.html>.
5. *Лях Т. Л.* Волонтерство як суспільний феномен / Т. Л. Лях // Проблеми педагогічних технологій [зб. наук. пр.]. – Луцьк, 2004. – Випуск 3–4. – С. 139–144.
6. *Рудякевич Т. О.* Організація волонтерського руху у вищих навчальних закладах: Діагностичний інструментарій: Методичні розробки / Т. О. Рудякевич. – Житомир, 2004. – 370 с.